KNF | KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

CYFROWA AGENDA NADZORU

"Cyfrowa Agenda Nadzoru"

- plan działań Urzędu KNF w zakresie m.in. nowoczesnych technologii, innowacji oraz cyberbezpieczeństwa

Warszawa, dnia 19 grudnia 2019 r.

Wprowadzenie

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego przedstawia plan działań i inicjatyw, jakie zamierza realizować w najbliższym czasie m.in. w zakresie nowoczesnych technologii, innowacji oraz cyberbezpieczeństwa pod nazwą „Cyfrowa Agenda Nadzoru" (Agenda). Ich podjęcie jest w opinii UKNF niezbędne w obliczu wyzwań determinowanych przez nowe zjawiska technologiczne i biznesowe na rynku finansowym oraz potrzeby cyfrowej transformacji.

Działania UKNF w ramach Agendy zostały pogrupowane w czterech blokach tematycznych:

I. **„Nowe zjawiska na rynku finansowym"** – dotyczącym zjawisk inwestycyjnych, które zostały zidentyfikowane na rynku finansowym oraz wymagają podjęcia działań wyjaśniających i legislacyjnych (aktywa cyfrowe, crowdfunding) lub zajęcia stanowiska przez organ nadzoru (np. robo-doradztwo, wykorzystywanie mediów społecznościowych);
II. **„Wspieranie Fintech"** – odnoszącym się do wielowymiarowych płaszczyzn wspierania innowacji na rynku finansowym, zarówno poprzez aktywizację działań faktycznych wstosunku do podmiotów nadzorowanych jak i nienadzorowanych (Program Innovation Hub, piaskownica wirtualna) oraz wspieranie inicjatyw legislacyjnych określających zasady wprowadzania innowacyjnych usług na rynku finansowym;
III. **„Cyberbezpieczeństwo" –** koncentrującym się na podniesieniu poziomu bezpieczeństwa informacji przetwarzanych w chmurze, przeglądzie i aktualizacji rekomendacji dotyczących zarządzania ryzykami IT na rynku finansowym, wprowadzeniu jednolitego modelu analitycznego ryzyka obszaru cyberbezpieczeństwa oraz realizacji różnorodnych form działań edukacyjnych w tematyce cyberbezpieczeństwa;
IV. **„Elektroniczny Urząd"** – określającym zamierzenia Urzędu w zakresie zwiększenia skali digitalizacji korespondencji w obustronnym kanale wymiany informacji, wprowadzenia nowych form komunikacji i interaktywności z Urzędem oraz rozszerzenia automatyzacji procesów.

Cyfrowa Agenda Nadzoru jest programem szczególnym. Jego specyfika wyraża się w przyjętym głównym celu, tzn. udzieleniu odpowiedzi na najpilniejsze potrzeby rynku i nadzoru w sferze cyfrowej rzeczywistości.

Szczegółowy opis działań i inicjatyw Urzędu został zamieszczony w dalszej części materiału.

Opis działań i inicjatyw Urzędu w ramach poszczególnych obszarów tematycznych

Nowe zjawiska na rynku finansowym

Planowane czynności mają być w zamierzeniu Urzędu KNF zestawem działań stanowiących reakcję organu nadzoru na nowe, najważniejsze w opinii Urzędu, zjawiska na rynku usług finansowych.

W pierwszym etapie odbędzie się to poprzez wydanie stanowisk nadzorczych wyjaśniających status prawny aspektów określonej działalności w świetle przepisów prawa.

Kolejny krok stanowić będą inicjatywy legislacyjne Urzędu w celu uregulowania obszarów, gdzie interwencja jest wymagana ze względu na bezpieczeństwo obrotu i interes nieprofesjonalnych uczestników obrotu.

W niektórych przypadkach prace legislacyjne będą polegać na adaptacji krajowych regulacji uchwalonych przez Parlament Europejski i Radę Unii Europejskiej. Harmonogram

Ze względu na brak przepisów prawa bezpośrednio odnoszących się do używania tokenów, działania informacyjne Urzędu mogą jednak okazać się niewystarczające.

Z wyżej wskazanych względów, w celu zapewnienia pewności prawnej, niezbędne są odpowiednie zmiany w przepisach prawa, mające na celu przyporządkowanie rozpoznanego kryptoaktywa do określonego katalogu instrumentów finansowych bądź innych kategorii dóbr z obrotu gospodarczego.

Inicjatywa UKNF w zakresie klasyfikacji kryptoaktywów nie będzie jednak jedynym, potencjalnym obszarem działań legislacyjnych.

Dodatkowo planowane jest bowiem przeprowadzenie analizy, czy i w jakim zakresie należy regulować obrót aktywami cyfrowymi, które ze względu na swoją rolę i cechy nie podlegają jednoznacznemu zindeksowaniu na gruncie przepisów dotyczących praw majątkowych. Przeprowadzone badanie obejmie m.in. analizę ryzyk związanych z ich obrotem, sposób mitygacji oraz warunków dokonywania obrotu wraz z przypisanymi rolami poszczególnych uczestników. W przypadku zaistnienia potrzeby wdrożenia odpowiedniego instrumentarium prawnego UKNF zamierza aktywnie uczestniczyć w pracach legislacyjnych.

Drugim z zagadnień, które w ocenie Urzędu wymaga podjęcia działań jest problematyka pozyskiwania kapitału przez przedsiębiorców poprzez **finansowanie społecznościowe, za pośrednictwem tzw. platform crowdfundingowych**.

Wskutek ostatnich zmian w przepisach prawa, w sposób znaczący uległa zmianie definicja działalności maklerskiej polegającej na oferowaniu instrumentów finansowych. W związku

z dokonaną nowelizacją ustawy UKNF zaprezentował w marcu 2019 r. stanowisko dotyczącego rozumienia nowej definicji plasowania instrumentów finansowych.

Mając na uwadze, że wspomniane wyjaśnienia Urzędu miały charakter stricte dedykowany aspektowi działalności nadzorowanej, Urząd KNF uznał za niezbędne wydanie kolejnego stanowiska - tym razem skoncentrowanego bezpośrednio na głównych wymiarach funkcjonowania platform crowdfundingowych. Przedmiotowy komunikat będzie miał na celu zaprezentowanie otoczenia prawnego, w świetle zidentyfikowanej aktywności tych podmiotów.

Należy ponadto zauważyć, że w chwili obecnej przygotowywane jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie europejskich dostawców usług w zakresie finansowania społecznościowego dla przedsiębiorstw. Rozporządzenie to ma na celu m.in. uregulowanie licencjonowania i nadzorowania dostawców usług finansowania społecznościowego, zasad prowadzenia przez nich działalności oraz ustanowienia reguł związanych ze świadczeniem usług na rzecz inwestorów.

Wprawdzie rozporządzenie unijne stosuje się bezpośrednio bez potrzeby implementacji, jednakże jego w pełni efektywne wdrożenie wymaga zmian w prawie krajowym. Urząd KNF chce czynnie uczestniczyć w pracach legislacyjnych, których skutkiem będzie adaptacja prawa unijnego do polskiego systemu prawa. Należy jednak mieć na względzie, że ewentualny harmonogram prac w kraju zależeć będzie od stopnia postępu prac na poziomie unijnym.

Nie mniej ważne jest prezentowanie przez organ nadzoru stanowisk **w sprawie stosowania przez podmioty nadzorowane regulacji w naturalny sposób łączących działalność operacyjną i aspekty IT**. Jest to o tyle istotne, że dane mechanizmy biznesowo-techniczne mogą dotyczyć rozwiązań, które w zamierzeniu mają być wykorzystywane masowo w świadczeniu usług na rzecz klientów. Ich nieprawidłowe wdrażanie może wywoływać negatywne skutki, a w szczególności prowadzić do naruszenia interesów klientów i uniemożliwić sprawowanie efektywnego nadzoru – zarówno przez sam podmiot, jak i organ nadzoru.

Publikacja komunikatów Urzędu miałaby niewątpliwie korzystny wpływ na ujednolicenie sposobu świadczenia usług oraz zapewnienie prawidłowego stosowania wykorzystywanego już w biznesie modelowania portfelowego.

W zamierzeniu UKNF, w pierwszej kolejności planowane jest opublikowanie dwóch stanowisk, tzn.:

- wytyczne w sprawie robo–doradztwa, które obejmą swoim zakresem:
  - sposób projektowania, wdrażania, testowania i późniejszego monitorowania tej formy usługi doradztwa inwestycyjnego,
  - sposób projektowania, wdrażania, testowania i późniejszego monitorowania sprzężonego z tym elementu, tj. algorytmicznego i interaktywnego testu odpowiedniości;
- wytyczne w sprawie wykorzystywania mediów społecznościowych, które dotyczyć będą wykorzystywania ich przez instytucje finansowe do komunikacji z klientami i potencjalnymi klientami.

W zamierzeniu przedmiotowe wytyczne mają:

- być adresowane do wszystkich kategorii instytucji finansowych (m.in. banków, ubezpieczycieli, firm inwestycyjnych),
- uwzględniać specyfikę przekazu konstruowanego przez konkretne media społecznościowe oraz
- obejmować aspekty zewnętrzne (treść przekazu) oraz wewnętrzne (zasady wewnętrzne działania organizacji).

Wspieranie FinTech

Jednym z ustawowych zadań KNF jest *„podejmowanie działań mających na celu wspieranie rozwoju innowacyjności rynku finansowego”.* Odpowiedzialne wspieranie innowacyjności rynku finansowego jest realizowane z poszanowaniem pozostałych celów nadzoru, do których należy zapewnienie prawidłowego funkcjonowania, stabilności, przejrzystości i bezpieczeństwa uczestników rynku. Innowacje finansowe niosą ze sobą ryzyka i rolą KNF jest pogodzenie potrzeb w zakresie otwartości na FinTech oraz zapewnienie ochrony klientów.

Cele nadzoru w zakresie wspierania FinTech realizowane są m.in. poprzez **uregulowanie zasad wprowadzania innowacji na rynku finansowym**. W ramach dialogu z rynkiem UKNF identyfikuje bariery prawne i przygotowuje założenia wybranych przepisów prawnych normujących zasady wprowadzania innowacji.

Działania UKNF mają na celu dostosowanie aktualnych regulacji, które obecnie nie zawierają szczegółowych zasad wspierania rozwoju podmiotów FinTech przez instytucje państwowe. Projektowane regulacje prawne powinny obejmować zasady i warunki licencjonowania podmiotów innowacyjnych oraz ich funkcjonowania (zbiór reguł stosowanych w kontaktach z klientami oraz dedykowanych wewnętrznej organizacji).

Planowane projekty przepisów mają dodatkowo na celu określenie zakresu możliwego wsparcia technologicznego lub finansowego ze strony UKNF bądź podmiotów trzecich, z którymi UKNF podpisywałby porozumienia, w tym ujmowałyby zasady funkcjonowania programu Innovation Hub oraz piaskownicy wirtualnej.

Program Innovation Hub jest kolejnym działaniem wspierającym rozwój innowacji finansowych w Polsce. Dotychczasowe działania Urzędu w tym zakresie nie różnicowały adresatów Programu. Jednak dynamicznie zmieniający się rynek oraz dostrzeżenie potrzeb FinTechów sprawiły, że w Programie zostaną wyodrębnienie dwa strumienie wsparcia. Pierwszy dedykowany będzie grupie podmiotów nadzorowanych, drugi natomiast grupie podmiotów nienadzorowanych.

Celem Programu jest wsparcie innowacji finansowych poprzez identyfikację właściwych przepisów prawa, regulacji i stanowisk nadzorczych mających zastosowanie do planowanego modelu działalności.

Planowanym rozszerzeniem Programu Innovation Hub jest zapewnienie podmiotom zainteresowanym, które przeszły odpowiednią ocenę w ramach Programu, możliwości testowania w wybranych technologiach swoich rozwiązań w ramach **piaskownicy wirtualnej (środowisko testowe)**.

Urząd KNF mając na względnie wsparcie nie tylko innowacji finansowych tworzonych przez podmioty nadzorowane, ale również wsparcie start-upów nieposiadających jeszcze zezwolenia, planuje opracowanie i uruchomienie środowiska testowego (piaskownicy) i umożliwienie podmiotom przetestowania własnych rozwiązań w wybranych technologiach (np. DLT, interfejsy API). Stworzenie przyjaznego środowiska (w wybranych technologiach) do

testowania rozwiązań FinTech wraz z możliwością skorzystania z Programu Innovation Hub stwarza synergiczne korzyści dla wszystkich FinTech-owych start-upów, które zwrócą się o udzielenie wsparcia do UKNF.

Poprzez strategiczne partnerstwa w inicjatywach umożliwiających powszechny i bezpłatny dostęp do platform dedykowanych wybranej technologii, UKNF wspiera nie tylko podmioty, ale również rozwój technologii. Przykładem jest **porozumienie z instytucjami rynku kapitałowego, którego celem jest rozwijanie technologii i sieci blockchain**.

W ramach podejmowanych działań planowane jest wdrażanie piaskownicy wirtualnej w technologii blockchain we współpracy z dostawcami infrastruktury finansowej. Projekt zakłada udział UKNF w pracach nad stworzeniem wirtualnego środowiska testowego dla wybranych projektów w technologii blockchain, przy jednoczesnym poszukiwaniu zastosowań tej technologii na potrzeby usprawniania funkcji regulacyjno-nadzorczych.

Podmioty tworzące nowatorskie rozwiązania będą mogły przetestować je przy wsparciu i pod nadzorem regulatora. Uruchomienie węzła obserwacyjnego sieci blockchain w UKNF umożliwi testowanie rozwiązań rynku kapitałowego, bankowego, ubezpieczeniowego w zakresie Trwałego Nośnika oraz eVotingu.

Cyberbezpieczeństwo

Kolejnym kluczowym obszarem, na którym Urząd pragnie skoncentrować wysiłki jest cyberbezpieczeństwo w podmiotach nadzorowanych - kwestia fundamentalna w czasach daleko idącego zaawansowania technologicznego.

Aktualnie w Urzędzie prowadzone są prace nad nowym komunikatem chmurowym, który ma zastąpić komunikat UKNF z 2017 r., stając się krajowym stanowiskiem nadzorczym w sprawach korzystania z usług chmurowych. Projektowany dokument określa m.in. model referencyjny adopcji chmury dla podmiotów rynku finansowego, wytyczne klasyfikacji informacji i szacowania ryzyka jak również wymogi jakie powinni spełniać dostawcy usług chmurowych.

W ocenie KNF nowy Komunikat znacząco wpłynie na zwiększenie absorbcji technologii chmurowych na rynku finansowym przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa danych przetwarzanych w chmurze obliczeniowej. Po opublikowaniu Komunikatu Urząd przewiduje szereg działań mających na celu wsparcie podmiotów nadzorowanych we wdrożeniu Komunikatu (m.in. prowadzenie działań edukacyjnych uczestników rynku w zakresie stosowania postanowień komunikatu).

Oprócz kwestii chmurowych UKNF planuje **przegląd rekomendacji dotyczących zarządzania ryzykami IT na rynku finansowym**. Podjęcie oznaczonych czynności jest implikowane tym, że dynamiczny rozwój technologii cyfrowych oraz występowanie nowych ryzyk z nimi związanych, wymusza dokonanie rewizji i aktualizacji dotychczas wydanych przez KNF wymogów zarządzania ryzykiem.

UKNF kierując się postulatem ujednolicania podejścia nadzorczego wobec podmiotów nadzorowanych, dostrzega potrzebę wydania rekomendacji oraz wytycznych dla sektorów rynku finansowego dotychczas nimi nie objętych (np. krajowe instytucje płatnicze).

Analogicznie do zamiaru zastosowania jednolitego podejścia nadzorczego w zakresie wydanych przez KNF rekomendacji, UKNF zamierza również wprowadzić narzędzia pozwalające na szacownie ryzyka obszaru cyberbezpieczeństwa w sektorze finansowym.
W konsekwencji niezbędne jest **wypracowanie jednolitego modelu oceny ryzyka obszaru cyberbezpieczeństwa podmiotów nadzorowanych.** Pierwszym, planowanym działaniem, zmierzającym do jego wdrożenia, będzie zaprojektowanie systemu pozyskiwania odpowiednich danych zasilających taki model.

UKNF dostrzega, że poziom świadomości o zagrożeniach związanych z cyberbezpieczeństwem wśród uczestników rynku finansowego, **wymaga podjęcia aktywnych działań edukacyjnych**.

W związku z powyższym planowane jest zwiększenie liczby organizowanych warsztatów dotyczących tematyki cyberbezpieczeństwa w ramach projektu CEDUR dla przedstawicieli sektorów kapitałowego, ubezpieczeniowego oraz bankowego.

Zgodnie z raportem firmy Cisco z początku 2019 r., na obecną chwilę w Polsce brakuje 5 tys. specjalistów do spraw cyberbezpieczeństwa w firmach, a za rok deficyt w tej kategorii

specjalistów podwoi się do 10 tys. osób. W związku z powyższym UKNF dostrzega zasadność nawiązania współpracy z uczelniami wyższymi w celu kształcenia specjalistów w obszarze cyberbezpieczeństwa w sektorze finansowym oraz objęcia wsparciem edukacyjnym środowisk szkolnych na poziomie szkół średnich, m.in. poprzez organizowanie spotkań z młodzieżą szkolną w celu ich uwrażliwienia na zagrożenia w cyberprzestrzeni. Planowane są również działania edukacyjne dedykowana pracownikom kluczowych instytucji państwowych.

E - Urząd

Mając na uwadze zadania stawiane przed Urzędem Komisji Nadzoru Finansowego, w szczególności wynikające ze zmian zachodzących na rynku finansowym oraz w obszarze regulacji, jak również z przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 1 października 2019 r. Strategii Rozwoju Rynku Kapitałowego, koniecznym jest dalsze wypracowanie i utrzymanie w UKNF wysokich standardów nadzoru.

Jednym z głównych zadań mającym na celu realizację powyższego postulatu jest stworzenie warunków do tego, aby UKNF w swojej bieżącej pracy oraz w kontaktach z podmiotami nadzorowanymi i pozostałymi interesariuszami wykorzystywał nowoczesne narzędzia IT. Drugim wymiarem, jest zagwarantowanie interesariuszom możliwości wykorzystywania nowoczesnych technologii w interakcji z Urzędem oraz zagwarantowanie dopuszczalności korzystania z nowych i przyjaznych form wypełniania obowiązków informacyjnych. Jedynie bowiem komplementarne (bilateralne) spojrzenie na transformację cyfrową pozwoli na pełne stworzenie z UKNF Elektronicznego Urzędu.

Niezależnie od kierunków aktywności na linii Urząd – interesariusze (podmioty nadzorowane), należy pamiętać, że dążenie do osiągnięcia statusu E-Urzędu oznacza działania w wielu wymiarach.

Jednym z nich jest **upowszechnienie digitalizacji korespondencji**.

W ramach tego zadania przewidziane jest:

- stworzenie centralnego repozytorium gromadzenia danych i dokumentów z interesariuszami UKNF (pobieranych z podmiotów nadzorowanych, składanych przez podmioty nadzorowane) oraz ujednolicenie systemu obiegu dokumentów i procedur regulujących ten obieg,
- stworzenie jednego systemu do obiegu dokumentów (dwustronna wymiana), pozwalającego na rezygnację z obiegu papierowego dokumentów,
- stworzenie oraz ujednolicenie procedur do obiegu dokumentów, w tym ich jednolitego opisywania w systemie,
- wdrożenie platformy e-learningowej, w tym dla użytkowników zewnętrznych, w zakresie nowych zasad gromadzenia i przesyłania danych.

Digitalizacja korespondencji pozwoli w zamierzeniu UKNF również na wnoszenie przez organ nadzoru uwag do dokumentów złożonych przez podmiot nadzorowany w formie komentarzy (o ile zostały złożone w formie umożliwiającej dodanie komentarzy), co jest oczekiwaniem podmiotów nadzorowanych.

Formułowanym przez rynek postulatem, jest także aby **UKNF w kontaktach z interesariuszami wykorzystywał nowoczesne metody komunikacji oraz był interaktywny na wielu płaszczyznach swojej działalności**.

Dążąc do spełnienia oczekiwań podmiotów podlegających nadzorowi KNF, planowane jest:

- wprowadzenie narzędzi wideokomunikacji, w tym zewnętrznej, w celu optymalizacji wymiany informacji z podmiotami nadzorowanymi,
- wprowadzenie wideokomunikacji jako narzędzia wspomagającego czynności wykraczające poza standardowe czynności nadzorczej np. w procesie kontroli,
- wprowadzenie tzw. dynamicznych formularzy poprzez stworzenie centralnego repozytorium wzorów dokumentów oraz umożliwienie użytkownikom zewnętrznym budowania dynamicznych formularzy.

Ponadto, dążąc do optymalizacji czasowej wypełniania obowiązków przez podmioty nadzorowane oraz usprawnienia procedur administracyjnych w UKNF, planuje się podjęcie działań zwiększających ilość automatyzacji procesów. W tym celu przewidziane jest m.in. **wprowadzenie automatyzacji udostępniania danych będących w posiadaniu UKNF oraz automatycznej weryfikacji danych z informacjami dostępnymi w urzędowych rejestrach** (np. rejestrach gospodarczych).

Niezależnie od powyższego, zgodnie z oczekiwaniami uczestników rynku, UKNF planuje wdrożenie **automatyzacji oceny ryzyka produktów** funkcjonujących (analiza ex-post) i planowanych (analiza ex-ante) na rynku usług finansowych.

Urząd KNF ma świadomość rosnącej liczby przepisów, które weszły w życie na przestrzeni ostatnich kilku lat, biorąc pod uwagę prawo unijne, prawo krajowe, wytyczne, stanowiska, komunikaty czy różne Q&A. Pogrupowanie i uporządkowanie norm, które oddziałują na sposób prowadzenia działalności gospodarczej jest wyzwaniem często nawet dla dużych organizacji. Z drugiej strony brak postępowania zgodnie z tymi normami może prowadzić do materializacji ryzyk „compliance'owych". Dlatego też UKNF planuje stworzyć narzędzie ułatwiające orientację w aktualnych uwarunkowaniach regulacyjno–nadzorczych – **tzw. interaktywne kompendium wiedzy**, w którym podmiot prowadzący działalność nadzorowaną odnajdzie niezbędne dokumenty pomocne w jego funkcjonowaniu.

KNF | KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
ul. Piękna 20, Warszawa
www.www.knf.gov.pl